

**ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА ІМЕНІ
ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішенням вченої ради університету
від 23 листопада 2020р.

Протокол №6

Перший проректор

_____ Олег Омельчук
(підпис) (ініціали, прізвище)

23 листопада 2020 року

РОБОЧА ПРОГРАМА

**з навчальної дисципліни
«БЮДЖЕТУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ»
для підготовки на першому освітньому рівні
здобувачів вищої освіти ступеня бакалавра
за спеціальністю 072 Фінанси, банківська справа та страхування
галузі знань 07 Управління та адміністрування**

ЗМІСТ

	Стор.
1. Опис навчальної дисципліни	– 3
2. Заплановані результати навчання	– 4
3. Програма навчальної дисципліни	– 6
4. Структура вивчення навчальної дисципліни	– 12
4.1. Тематичний план навчальної дисципліни	– 12
4.2. Аудиторні заняття	– 13
4.3. Самостійна робота студентів	– 13
5. Методи навчання та контролю	– 13
6. Схема нарахування балів	– 14
7. Рекомендовані джерела	– 15
7.1. Основна література	– 15
7.2. Допоміжна література	– 15
8. Інформаційні ресурси в Інтернеті	– 16

1. Опис навчальної дисципліни

1. Шифр і назва галузі знань	– 07 Управління та адміністрування
2. Код і назва спеціальності	– 072 Фінанси, банківська справа та страхування
3. Назва спеціалізації	– спеціалізація не передбачена
4. Назва дисципліни	– Бюджетування на підприємстві
5. Тип дисципліни	– вибіркова
6. Код дисципліни	– ППВ 13.2.
7. Освітній рівень, на якому вивчається дисципліна	– перший
8. Ступінь вищої освіти, що здобувається	– бакалавр
9. Курс / рік навчання	– четвертий
10. Семестр	– сьомий
11. Обсяг вивчення дисципліни:	
1) загальний обсяг (кредитів ЄКТС / годин)	– 3,5 / 105
2) денна форма навчання:	
аудиторні заняття (годин)	– 50
% від загального обсягу	– 48
лекційні заняття (годин)	– 36
% від обсягу аудиторних годин	– 75
семінарські заняття (годин)	– 14
% від обсягу аудиторних годин	– 25
самостійна робота (годин)	– 55
% від загального обсягу тижневих годин:	– 52
аудиторних занять	– 3
самостійної роботи	– 4
3) заочна форма навчання:	
аудиторні заняття (годин)	– -
% від загального обсягу	– -
лекційні заняття (годин)	– -
% від обсягу аудиторних годин	– -
семінарські заняття (годин)	– -
% від обсягу аудиторних годин	– -
самостійна робота (годин)	– -
% від загального обсягу тижневих годин:	– -
аудиторних занять	– -

- самостійної роботи – -
12. Форма семестрового контролю – залік
13. Місце дисципліни в логічній схемі:
- 1) попередні дисципліни – ППО 9 Економіка підприємства.
ЗПО 12 Основи охорони праці.
ППО 11 Економіко-математичні методи та моделі.
ППО 12 Фінанси підприємства.
ППО 13. Економіка і фінанси підприємства.
ППО 14 Маркетинг.
ППВ 3.1 Основи господарського права.
ППВ 6.2 Фінансовий аналіз підприємства.
ППВ 9.1 Фінансова звітність підприємств.
ППВ 9.3 Облік і звітність суб'єктів малого підприємництва.
- 2) супутні дисципліни – ППВ 13.1.Бізнес-планування
- 3) наступні дисципліни – -
14. Мова вивчення дисципліни – українська.

2. Заплановані результати навчання

<p>Програмні компетентності, які здобуваються під час вивчення навчальної дисципліни</p>	<p>Загальні компетентності: ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу та встановлення взаємозв'язків між явищами та процесами. ЗК 2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК 05. Навички використання інформаційних систем і комунікаційних технологій. ЗК 06. Здатність до проведення досліджень на відповідному рівні. ЗК 07. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. ЗК 11. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності). Спеціальні (фахові, предметні) компетентності: СК 01. Здатність досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макро- та мікроекономічного аналізу, оцінювати сучасні економічні явища. СК 03. Здатність до діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у тому числі бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).. СК 07. Здатність складати й аналізувати фінансову звітність. СК 08. Здатність виконувати контрольні функції у сфері фінансів, банківської справи та страхування.</p>
<p>Результати навчання</p>	<p>ПР 01. Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем. ПР 07. Розуміти принципи, методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності в сфері фінансів, банківської</p>

	справи та страхування. ПР 08. Застосовувати спеціалізовані інформаційні системи, сучасні фінансові технології та програмні продукти.
--	--

Після завершення вивчення дисципліни здобувач повинен продемонструвати такі результати навчання:	
1. Знання <i>(здатність запам'ятовувати або відтворювати факти (терміни, конкретні факти, методи і процедури, основні поняття, правила і принципи, цілісні теорії тощо)</i>	
1.1)	відтворювати визначення понятійно-термінологічного апарату бюджетування;
1.2)	називати види та форми бюджетування;
1.3)	характеризувати сучасні принципи бюджетування;
1.4)	встановлювати зв'язок між функціями планування;
1.5)	описувати інтегровані підходи до бюджетування.
2. Розуміння <i>(здатність розуміти та інтерпретувати вивчене, уміння пояснити факти, правила, принципи; перетворювати словесний матеріал у, наприклад, математичні вирази; прогнозувати майбутні наслідки на основі отриманих знань)</i>	
2.1)	пояснювати зміст основних термінів, що розкривають суть поняття «бюджетування»;
2.2)	системно аналізувати діяльність підприємства;
2.3)	будувати організаційні структури бюджетування;
2.4)	пояснювати теорії мотивації на малих підприємства(установи);
2.5)	з'ясувати особливості бюджетування в сфері діяльності.
3. Застосування знань <i>(здатність використовувати вивчений матеріал у нових ситуаціях (наприклад, застосувати ідеї та концепції для розв'язання конкретних задач)</i>	
3.1)	будувати ефективну систему бюджетування;
3.2)	планувати роботу структурного підрозділу та організації на коротко, середньо та довгострокову перспективу;
3.3)	визначати наслідки прийняття управлінських рішень;
3.4)	знаходити оптимальні умови використання стилів бюджетування;
3.5)	розробляти розділи бюджетування.
4. Аналіз <i>(здатність розбивати інформацію на компоненти, розуміти їх взаємозв'язки та організаційну структуру, бачити помилки й огріхи в логіці міркувань, різницю між фактами і наслідками, оцінювати значимість даних)</i>	
4.1)	аналізувати умови прийняття управлінських рішень;
4.2)	системно аналізувати діяльність підприємства;
4.3)	здійснювати розподіл завдань між виконавцями;
4.4)	спів ставляти технології розробки різних видів планів;
4.5)	визначати ефективність системи комунікації при бюджетуванні.
5. Синтез <i>(здатність поєднувати частини разом, щоб одержати ціле з новою системною властивістю)</i>	
5.1)	проектувати систему комунікацій при бюджетуванні;
5.2)	узагальнювати сучасні підходи до формування бюджетування;
5.3)	установлювати зв'язок між розділами бюджетування;
5.4)	спів ставляти очікувані результати затрат з орієнтацією на досягнення необхідної норми прибутку;
5.5)	інтегрувати сучасні підходи в практику бюджетування.

6. Оцінювання <i>(здатність оцінювати важливість матеріалу для конкретної цілі)</i>
6.1) оцінювати ефективність менеджменту;
6.2) аргументувати вибір альтернативних джерел фінансування;
6.3) визначати ефективність системи планування;
6.4) вимірювати організаційну ефективність;
6.5) обирати систему мотивації праці персоналу.
7. Створення (творчість) <i>(здатність до створення нового культурного продукту, творчості в умовах багатовимірності та альтернативності сучасної культури)</i>
7.1) створювати сучасні системи мотивації праці при бюджетуванні;
7.2) розробляти сучасні системи контролю виконання бюджетування;
7.3) проектувати системи управління із врахуванням сучасних течій;
7.4) пропонувати новітні системи ефективного планування процесу бюджетування;
7.5) пропонувати власні варіанти розробки плану бюджетування з урахуванням галузевих особливостей.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1

Сутність та значення фінансового планування і прогнозування у фінансовому управлінні підприємств..

Сутність фінансового планування і прогнозування. Прогноз економічного і соціального розвитку підприємства. Мета і завдання фінансового планування та прогнозування. Об'єкти фінансового планування. Методи та моделі фінансового прогнозування. Прогнозування фінансових показників діяльності підприємства. Принципи фінансового планування. Наукова обґрунтованість плану. Комплексність планування. Системність у плануванні. Орієнтація плану на соціальний і економічний розвиток підприємства. Оптимальність у плануванні. Визначення провідних ланок і напрямів. Види фінансових планів. Перспективне фінансове планування. Поточне фінансове планування. Оперативне фінансове планування. Стадії фінансового планування. Взаємозв'язок оперативних, поточних і перспективних планів. Координація й узгодженість планів. Причини виникнення несумісних задач фінансового планування діяльності підприємств. Методи подолання несумісних обмежень у задачах перспективного і поточного фінансових планів.

Тема 2.

Теоретичні і організаційні основи бюджетування.

Сутність, завдання та особливості бюджетування. Принципи та функції бюджетування. Етапи бюджетування. Способи бюджетування. Характеристика основних учасників складання та виконання бюджетів. Функції учасників процесу бюджетування на підприємстві. Роль стейкхолдерів бюджетування внутрішніх (генерального директора, фінансового директора, бюджетного комітету, проектного менеджера, функціонального менеджера, працівників підприємства) та зовнішніх (власників, акціонерів, кредиторів, постачальників, податкових та

статистичних служб, громадськості). Характеристика базових документів, які регламентують функціонування системи бюджетування на підприємстві за структурними компонентами. Положення про фінансову структуру підприємства. Регламентація процесу бюджетування у часі. Бюджетний цикл і бюджетний процес. Поняття бюджетного періоду і принципи його встановлення на підприємстві. Співвідношення понять «бюджетний процес» і «бюджетний цикл»: взаємозв'язок і фактори, що їх визначають для конкретного підприємства. Поняття регламенту в системі бюджетування. Положення про бюджетування на підприємстві.

Тема 3

Особливості бюджетування в промисловості, торгівлі, фінансових установах.

Бюджетна структура підприємства. Чинники, що впливають на систему бюджетування підприємства: зовнішні та внутрішні. Етапи формування зведеного бюджету підприємства. Типова структура бюджетів виробничого і торговельного підприємств. Види операційних бюджетів та їх особливості. Методичні основи підготовки операційних бюджетів. Бюджет продажів: сутність, методи прогнозування обсягу продаж, вибір цінової стратегії, графік надходжень від продажів. Бюджет виробництва: виробнича програма, планування запасів на складі. Бюджет прямих витрат на матеріали: сутність, методика розробки, розрахунок загального обсягу закупівлі. Бюджет прямих витрат на оплату праці: сутність, склад (змінна та умовно-змінна частини). Бюджет загальновиробничих витрат. Бюджет витрат на збут. Бюджет управлінських витрат. Бюджет фінансових установ та особливості його складання.

Тема 4.

Сутність та значення операційного бюджетування.

Структура та взаємозв'язок операційних бюджетів підприємства: бюджету продажу, бюджету виробництва, бюджету прямих витрат, бюджету накладних виробничих витрат, бюджету адміністративних витрат і витрат на збут. Роль операційних бюджетів у відображенні поточної діяльності підприємства та їх зв'язок з операційною діяльністю підприємства. Основні критерії класифікації витрат для розрахунку собівартості продукції: критерій поведінки витрат у зв'язку зі зміною обсягів продажу (умовно-постійні та умовно-змінні витрати); порядок віднесення на собівартість продукції (прямі та непрямі витрати). Методи розрахунку собівартості продукції. Взаємозв'язок бюджету виробництва та бюджетів витрат, що формують собівартість продукції. Сутність, мета і призначення бюджету доходів і витрат підприємства. Формат і основні складові елементи бюджету доходів і витрат. Залежність між показниками операційних бюджетів і структурою статей бюджету доходів і витрат підприємства. Механізм прогнозування фінансового результату від діяльності підприємства у бюджетному періоді на основі бюджету доходів і витрат підприємства: показники маржинального доходу, чистого прибутку, рентабельності продажу.

Тема 5.

Методи бюджетування.

Сутність методів бюджетування. Балансовий підхід до розроблення бюджетів. Ознаки класифікації методів бюджетування: за порядком розроблення бюджетів, за рівнем пристосування бюджетування до змін середовища функціонування організацій, за рівнем централізації бюджетування, за вхідною базою бюджетування, за способом розрахунку планових бюджетних показників. Методи ієрархічного бюджетування: зверху-вниз, знизу-вгору, комбінований. Метод «нуль-базис» бюджетування. Методи бюджетного планування від досягнутого: метод нарощування, пріоритетний метод, факторний метод, коефіцієнтний метод. Переваги та недоліки методів бюджетного планування. Рекомендації щодо вибору методів бюджетного планування.

Тема 6.

Типологія бюджетів.

Основні підходи до класифікації бюджетів підприємства. Види бюджетів за методами розроблення: бюджет «з нуля», індексний бюджет, рамочний бюджет. Види бюджетів за прив'язкою до обсягів виробництва та реалізації продукції: статичні бюджети, гнучкі бюджети. Класифікація бюджетів за їхніми функціями при плануванні та прийнятті управлінських рішень: операційні та фінансові бюджети; основні, спеціальні та допоміжні бюджети. Класифікація бюджетів за горизонтами бюджетування, за ступенем деталізації, за видами витрат, за об'єктом бюджетування Ієрархія, взаємозв'язок і підпорядкованість бюджетів підприємства. Бюджетна структура. Бюджетна піраміда: від операційних, спеціальних, допоміжних і фінансових бюджетів до основних. Поняття головного (зведеного) бюджету підприємства. Етапи побудови головного бюджету підприємства.

Тема 7.

Моніторинг бюджетування.

Сутність та характеристика бюджетного контролю. Загальна схема оцінки виконання бюджету. Вимоги до системи моніторингу бюджетування та його реалізація в Україні. Методика оцінки виконання бюджетів на основі аналізу відхилень. Види оцінки бюджетних програм. Використання результатів оцінки виконання бюджетних програм при методах бюджетування «витрати-вигоди» та «Sunrise-Sunset». Різниця між та моніторингом поточного виконання бюджетної програми та оцінкою результатів виконання бюджетної програми. Критерії прозорості бюджетування. Критерії, види та етапи оцінки. Визначення потреби в оцінці та методів її проведення. Результати оцінки. Забезпечення прозорості бюджетування.

Тема 8.

Відповідальність та мотивація в бюджетуванні.

Поняття мотивації. Характеристика основних принципів побудови системи матеріального стимулювання як частини бюджетного процесу: використання бюджетних показників підрозділів підприємства як бази преміювання; вплив окремих підрозділів підприємства на визначення величини їхнього фонду преміювання; використання механізму внутрішнього арбітражу при визначенні результатів діяльності підприємства та коефіцієнтів преміювання для окремих його підрозділів і працівників. Взаємозв'язок основної мети підприємства за мотивації персоналу. Система матеріального стимулювання як інтегральна частина бюджетування. Облік за центрами відповідальності як інформаційне забезпечення системи матеріального стимулювання. Показники і умови преміювання для різних центрів відповідальності в складі підприємства.

Тема 9.

Управлінські рішення при бюджетуванні.

Мета, завдання, зміст експертної діагностики фінансово-господарської діяльності підприємства. Методи стратегічної діагностики при бюджетуванні. Методи оперативної діагностики при бюджетуванні. Бюджетування як технологія фінансового планування. Призначення бюджетування. Можливості, які надає впровадження системи бюджетування. Технологія бюджетування. Організація бюджетування. Автоматизація фінансових розрахунків. Функції бюджетування. Процеси бюджетування. Структура основних бюджетів. Місія підприємства як система показників фінансового плану: високорентабельний бізнес, швидко зростаюче підприємство, висока капіталізація. Стратегічні цілі. Тактичні цілі. Задачі для реалізації. Методика визначення фінансових цілей підприємства. Взаємозв'язок бюджетування з головними фінансовими цілями підприємства. Принципи бюджетування. Фінансова модель бюджетування. Обмежувальні фактори бізнесу підприємства. Бюджетні моделі: індивідуальна модель комплексного бюджетування; універсальна бюджетна модель; бюджетування окремих галузей діяльності; бюджетування фінансових потоків; бюджетування товароматеріальних потоків. Методики бюджетування: на основі фінансової структуризації; на основі моделювання бізнес-процесів. Значення цільових показників для обґрунтування управлінських рішень.

Тема 10.

Структуризація підприємства для цілей бюджетування.

Поняття фінансової структури підприємства. Фінансова структура підприємства як ієрархія центрів фінансової відповідальності. Види центрів фінансової відповідальності: центри доходів (продажу), центри затрат, центри прибутку, центри інвестицій, венчурні центри. Об'єкти бюджетування. Формування фінансової структури підприємства. Критерії формування фінансової структури: організаційний, регіональний, процесний, технологічний, бізнесовий, продуктовий, збутовий. Підпорядкованість

елементів фінансової структури підприємства. Принципи виділення об'єктів бюджетування на основі організаційної підпорядкованості підрозділів підприємства: «один до одного», «декілька до одного», «один до багатьох». Взаємообумовленість фінансової структури і системи бюджетів підприємства. Принципи узгодження структури бюджетів підприємства з його фінансовою структурою. Порівняльна характеристика об'єктів бюджетування за типами бюджетів, які використовуються, і контрольними показниками господарської діяльності. Взаємозв'язок системи цілей організації і системи контрольних показників у відповідних бюджетах центрів фінансової відповідальності.

Тема 11.

Побудова фінансових бюджетів та їх консолідація.

Призначення і склад фінансових бюджетів підприємства: бюджет руху грошових коштів, бюджет капітальних вкладень, бюджетний баланс. Послідовність побудови фінансових бюджетів. Поняття грошових потоків. Види грошових потоків, приплив і відтік грошових коштів підприємства. Структура та етапи формування бюджету руху грошових коштів. Визначення необхідності додаткового фінансування. Платіжний календар. Бюджет капіталовкладень: вибір варіанта довгострокового інвестування. Встановлення пріоритетів інвестиційного портфеля підприємства: критерії відбору інвестиційних проектів. Зв'язок бюджетних рішень зі стратегією підприємства. Корегування бюджету капіталовкладень відповідно до звіту про прибутки та збитки.

Тема 12.

Формування системи бюджетування на підприємстві.

Сутність і формат бюджетного балансу. Формування статей балансу за параметрами операційного та фінансового бюджетів. Оцінювання прогнозного балансу: оцінювання ліквідності, оцінювання структури залучених коштів, оцінювання руху статей балансу. Визначення та оптимізація джерел фінансування підприємства з урахуванням фінансового стану та системи цілей підприємства.

Тема 13.

Аналіз та оцінювання виконання бюджетів.

Загальна характеристика та завдання бюджетного контролю. Інформація, необхідна для бюджетного контролю. Формування системи показників оцінки бюджетів. Загальна схема бюджетного контролю. Види відхилень: відхилення внаслідок планування, відхилення внаслідок діяльності. Виявлення причин відхилень. Встановлення відповідальності. Визначення загального відхилення фактичних показників від планових. Логіка факторного аналізу відхилень. Поняття та основні елементи гнучкого бюджетування. Відмінність між гнучкими та статичними бюджетами. Відхилення від гнучкого бюджету як показник ступеня ефективності діяльності підприємства. Відхилення за рахунок обсягу діяльності як

показник ступеня результативності діяльності підприємства. Оцінка результатів діяльності центрів відповідальності. Принципи формування системи показників оцінки діяльності менеджерів різних рівнів управління. Визначення відповідальних за відхилення. Розроблення заходів щодо запобігання відхилень.

Тема 14.

Ризики невиконання бюджетів та шляхи їх мінімізації.

Формування бюджетів підприємства з урахуванням фактору ризику. Послідовність врахування ризиків. Класифікація ризиків підприємства за сферою виникнення. Оцінювання впливу потенційних ризиків на бюджетні показники. Вибір оптимального варіанта бюджету із урахуванням впливу потенційних ризиків. Підбір та застосування методів управління ризи. Методи оцінки ризиків. Управління ризиками при складанні бюджетів підприємства.

Тема 15.

Інформаційні технології в бюджетуванні.

Основні цілі використання інформаційних технологій у бюджетуванні. Критерії вибору політики підприємства у сфері інформаційних технологій. Інтегрована система управління. Особливості автоматизації процесу бюджетування на підприємстві залежно від принципів побудови його облікової політики. Взаємозв'язок системи бюджетування і системи бухгалтерського обліку на підприємстві. Регламентація збирання та оброблення внутрішньої інформації про доходи і витрати підприємства в обліковій політиці. Способи формування планової та фактичної інформації про діяльність підприємства в системі бюджетування, які впливають на вибір програмних засобів автоматизації бюджетування. Вимоги щодо розроблення технічного завдання на впровадження автоматизованої системи бюджетування. Типи комп'ютерних програм, які використовуються для автоматизації системи бюджетування на підприємстві. Загальна характеристика автоматизованих систем бюджетування на підприємстві. Функціональні можливості програм. Види комп'ютерних програм автоматизації бюджетування за масштабністю. Проблеми автоматизації бюджетування на підприємстві. Проблеми вибору управлінської технології, що повною мірою відповідає потребам підприємства. Проблеми наявності на ринку інформаційних послуг спеціалізованої комп'ютерної програми, яка дає змогу розраховувати бюджети саме в тих форматах, які потрібні керівникам підприємства для прийняття управлінських рішень.

4. Структура вивчення навчальної дисципліни

4.1. Тематичний план навчальної дисципліни

№ теми	Назва теми	Кількість годин											
		Денна форма навчання					Заочна форма навчання						
		Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
			Лекції	Сем. (прак.)	Лабор.	Ін.зав.	СРС		Лекції	Сем. (прак.)	Лабор.	Ін.зав.	СРС
1.	Тема 1. Сутність та значення фінансового планування і прогнозування у фінансовому управлінні підприємств.	7	2	1	-	-	4	-	-	-	-	-	-
2.	Тема 2. Теоретичні і організаційні основи бюджетування.	7	2	1	-	-	4	-	-	-	-	-	-
3.	Тема 3. Особливості бюджетування в промисловості, торгівлі, фінансових установах.	7	2	1	-	-	4	-	-	-	-	-	-
4.	Тема 4. Сутність та значення операційного бюджетування.	7	2	1	-	-	4	-	-	-	-	-	-
5.	Тема 5. Методи бюджетування.	7	3	1	-	-	3	-	-	-	-	-	-
6.	Тема 6. Типологія бюджетів.	7	3	1	-	-	3	-	-	-	-	-	-
7.	Тема 7. Моніторинг бюджетування.	7	3	1	-	-	3	-	-	-	-	-	-
8.	Тема 8. Відповідальність та мотивація в бюджетуванні.	7	3	1	-	-	3	-	-	-	-	-	-
9.	Тема 9. Управлінські рішення при бюджетуванні.	7	3	1	-	-	3						
10.	Тема 10. Структуризація підприємства для цілей бюджетування.	7	2	1	-	-	4						
11.	Тема 11. Побудова фінансових бюджетів та їх консолідація.	7	2	1	-	-	2						
12.	Тема 12. Формування системи бюджетування на підприємстві.	7	2	1	-	-	4						
13.	Тема 13. Аналіз та оцінювання виконання бюджетів	7	2	-	-	-	5						

14.	Тема 14. Ризики невиконання бюджетів та шляхи їх мінімізації.	7	2	1	-	-	4						
15.	Тема 15. Інформаційні технології в бюджетуванні.	7	3	1	-	-	3						
*	Всього годин:	105	36	14	-	-	55	-	-	-	-	-	-

4.2. Аудиторні заняття

4.2.1. Аудиторні заняття (лекції, семінарські заняття) проводяться згідно з темами та обсягом годин, передбачених тематичним планом.

4.2.2. Плани лекцій з передбачених тематичним планом тем визначаються в підрозділі 1.2 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.2.3. Плани семінарських (практичних, лабораторних) занять з передбачених тематичним планом тем, засоби поточного контролю знань та методичні рекомендації для підготовки до занять визначаються в підрозділі 1.3 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3. Самостійна робота студентів

4.3.1. Самостійна робота студентів заочної форми навчання включає завдання до кожної теми.

4.3.2. Завдання для самостійної роботи студентів та методичні рекомендації до їх виконання визначаються в підрозділі 1.4 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

5. Методи навчання та контролю

Під час лекційних занять застосовуються:

- 1) традиційний усний виклад змісту теми;
- 2) слайдова презентація.

На семінарських заняттях застосовуються:

- дискусійне обговорення проблемних питань;
- ситуаційні завдання;
- побудова логічних схем;
- розрахункові вправи;
- роздатковий матеріал.

Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться у формах:

1) усне або письмове (у тому числі тестове) бліц-опитування студентів щодо засвоєння матеріалу попередньої лекції;

2) усне або письмове (у тому числі тестове) опитування на семінарських заняттях;

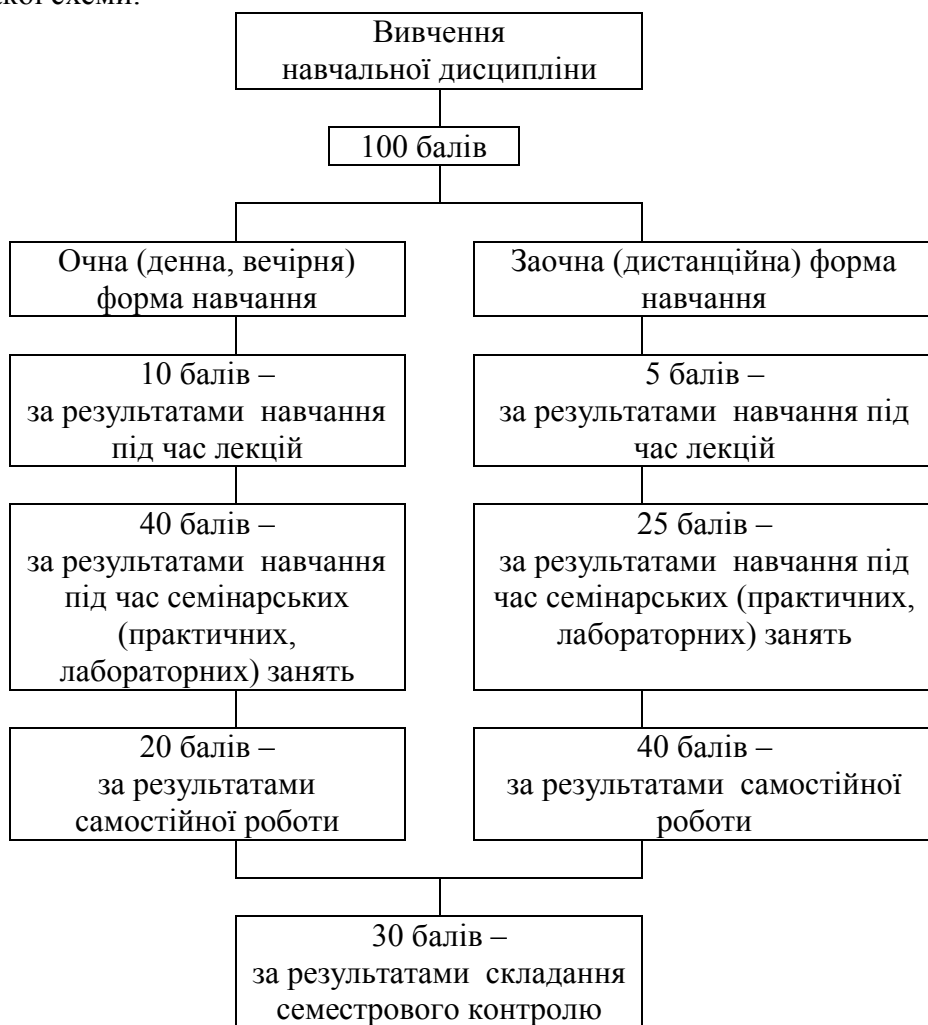
3) виконання поточних контрольних робіт у формі тестування;

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі письмового заліку з використанням тестових технологій, у тому числі комп'ютерних.

Структура залікового білету включає 1 теоретичне питання, 5 тестових завдань та задачу.

6. Схема нарахування балів

6.1. Наррахування балів студентам з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до такої схеми:

7. Рекомендовані джерела

7.1. Основні джерела

1. Бюджетування зовнішньоекономічної діяльності: навч. посібн. / Кузьмін О.Є. та ін. Львів : Видавництво «Растр-7», 2014. 242 с.
2. Білик М. Д., Белялов Т. Є. Фінансове планування на підприємстві: навч. посіб. Київ : ПанТот, 2015. 436 с.
3. Гудзь Ю.Ф. Бюджетування діяльності суб'єктів господарювання: конспект лекцій / Ю.Ф. Гудзь // ДонНУЕТ. – Кривий Ріг, 2018. – 110 с.
4. Косарев О. Й., Волик В. М. Методологія бюджетування діяльності підприємств: навч. посіб. Київ : НАУ, 2014. 96 с.
5. Кузьмін А. Е., Мельник А. Г. Бюджетування на підприємстві: навч. посібник. / А. Е. Кузьмін. - М. : Кондор, 2018. -312 с
6. Маркіна І. А., Таран-Лала О. М., Гунченко М. В. Контролінг для менеджерів : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2013. 303 с.-<https://www.twirpx.com/file/1271199/>
7. Основи бюджетування : навч.- метод. посіб. для самост. вивч. дисц. / за заг. ред. Л. П. Батенко. Київ : КНЕУ, 2010. 202 с
8. Ставерська Т.О. Фінансове планування та прогнозування в підприємствах і фінансових установах: навч. посібник /Т.О.Ставерська, І.С.Андрющенко.–вид. 2-ге, доп.– Харків: ХДУХТ, 2019.–144 с.
9. Терещенко О. О. Фінансовий контролінг :навч. посібн. Київ : КНЕУ, 2013. 407 с.

7.2. Допоміжні джерела

1. Ачкасов А. Є., Охріменко В. М., Мількін І. В. Планування і контроль на підприємстві: навч. посіб. Харків : ХНУМГ, 2014. 277 с12.
2. Білик М. Д., Белялов Т. Є. Фінансове планування на підприємстві: навч. посіб. Київ : ПанТот, 2015. 436 с.
3. Бочаров В. В. Финансовое планирование и бюджетирование : учеб. пособ. Санкт-Петербург : Изд-во СПбГЭУ, 2013. 90 с.
4. Бюджетирование:учеб. пособ. / под общ. ред. В. А. Кожина. Нижний Новгород: ННГАСУ, 2016. 245 с.
5. Витрати:Положення (стандарт) бухгалтерського обліку. Затверджене наказом Міністерства фінансів України 31.12.1999р.№ 318. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>(дата звернення 15.12.2019).
6. Дохід:Положення (стандарт) бухгалтерського обліку. Затверджене наказом Міністерства фінансів України 29.11.1999р.№ 290. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99>(дата звернення 15.12.2019).
7. Экономика предприятия : учебн. / под ред. А. П. Гарнова. —Москва : Издательство Юрайт, 2016. 303 с.
8. Загальні вимоги до фінансової звітності :Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку. Затверджене наказом Міністерства фінансів України 07.02.2.
9. Калайтан Т. В. Контролінг : навч. посіб. Львів: Новий світ-2000, 2008. 252 с.20.Квасницька Р. С. Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва : навч. посіб. Львів : Магнолія 2006, 2013. 631 с.
10. Короленко С. М. Організація системи бюджетування на підприємстві. Вісник Приазовського державного технічного університету. Серія : Економічні науки.2016. Вип. 32(1). С. 291-296.
11. Кудлак В. Я. Фінансове планування та прогнозування : курс лекцій. Тернопіль : ТНТУ, 2016. 94 с.-<http://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/123456789/15827/5/KonsLekFP2016.pdf>23.Кузьмін О. Є., Мельник О. Г. Бюджетування в системі управління організацією: теоретичні та прикладні засади : монографія. Київ : Кондор, 2007. 234 с.
12. Ліхоносова Г. С., Нецвітаєва О. І.Механізми бюджетування діяльності підприємства : можливості управління фінансовою безпекою. Часопис економічних реформ.2019. № 3. С. 24-30.

13. Михайленко О. В., Свiрдкіна К. В. Розробка, впровадження та автоматизація процесу бюджетування на підприємстві. Проблеми системного підходу в економіці. 2019. Вип. № 3 (71). С. 240-246.

14. Савчук В. П. Финансовое планирование и разработка бюджета предприятия 96 с. URL: <http://www.management.com.ua/finance/fin018.pdf>(дата звернення 15.12.2019).

8. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. <http://www.rada.gov.ua> – Веб-портал Верховної Ради України
2. <http://www.president.gov.ua> – Веб-портал Адміністрації Президента України
3. <http://www.kmu.gov.ua> – Веб-портал Кабінету Міністрів України
4. <http://www.me.gov.ua> – Веб-сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України
5. <http://nbuv.gov.ua/> – Веб-сайт Національної бібліотеки України імені В.І.Вернадського
6. <http://gntb.gov.ua/ua/> – Веб-сайт Веб-сайт державної науково-технічної бібліотеки України
7. <http://www.ounb.km.ua/> – Веб-сайт Хмельницької обласної універсальної наукової бібліотеки
8. <http://www.adm.km.ua/> – Веб-сайт Хмельницької обласної державної адміністрації
9. <http://eup.ru/> – Науково-освітній портал “Економіка і управління на підприємствах”

Розробник програми:

Викладач дисципліни – доцент кафедри менеджменту, фінансів, банківської справи та страхування, кандидат економічних наук

_____ Віталій КУДЕЛЬСЬКИЙ

26 жовтня 2020 року

Схвалено кафедрою менеджменту, фінансів, банківської справи та страхування

27 жовтня 2020 року, протокол № 3

Завідувач кафедри _____ Віктор СИНЧАК

27 жовтня 2020 року

Декан факультету управління та економіки _____ Тетяна ТЕРЕЩЕНКО

27 жовтня 2020 року

Погоджено методичною радою університету 20 листопада 2020 року, протокол № 3.

Голова методичної ради _____ Ірина КОВТУН

20 листопада 2020 року

Обліковий обсяг програми – 0,77 ум.др.арк.